

MAGYAR IPAROKTATÁS

SZAKFOLYÓIRAT

AZ ORSZÁGOS IPARI ÉS KERESKEDELMI OKTATÁSI TANÁCS HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség.
Budapest, VIII. ker.,
József-körút 2. sz.,
III. emelet, 3.

SZERKESZTIK
VIG ALBERT
és
MAGYAR ENDRE

Kiadóhivatal:
Budapest, VI. ker.
Teréz-körút 34. sz.
I. emelet 6.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én július és
augusztus hónapok kivételével.

Előfizetési ára egész évre 10 kor., félévre 5 kor.,
egyes füzet ára 80 fillér.

Az előfizetők az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács előadó-
javaslatait és jegyzőkönyveit a lap melléklete gyanánt díjtalanul kapják.

Marastoni Jakab és az iparosképzés.

Dr. Kremmer Dezső-től.

A kisiparosok és a gyárak mai élet-halálharcában, új célok felé törő küzdelmek idején nem mehetünk el a meghatottság érzése nélkül egy látszólag kis arányú jelenség mellett, mely a múlt évszázad negyvenes éveiben, a mi fővárosunk kulturális életéből sarjadt ki. Marastoni Jakab, olasz származású festőművész köztudomás szerint 1846-ban, az akkori helytartótanács engedélyével megnyitotta Pesten az első magyar festőképző akadémiát.

Elképzelhetjük, hogy abban a korban, mikor még irodalmi és művészeti viszonyaink ugyancsak ziláltak voltak s alig tudtak az akkortájt itt élő festőművészek megélni, milyen nagyjelentőségű esemény volt ez akadémia alapítása. A nemeslelkű alapító, aki már ekkor tizennégy éve volt magyar állampolgár, evvel a merész lendületű cselekedetével a hazai közművelődésnek modern zászlóvivője lett. Törekvésével saját kijelentései szerint hármas célt iparkodott megvalósítani: tömöríteni a fiatal kezdő tehetségeket s ez által alapját vetni meg egy később fejlődésnek induló művészeti életnek, azután önállósítani a külföld, főleg Bécs kulturális járma alól hazai művészetünket s végül *képzett iparosnemzedéket nevelni*. Marastoni törekvésének e harmadik célját óhajtjuk az alábbi sorokban megvilágítani. Juk a ránk maradt céhszabályok tanúsága szerint, az iparosképzés meg a mesterképzés nagyfontosságú kérdését, a

A fejlett szervezetekkel bíró pest-budai céhek, amint tud-
Magyar Iparokt. XX. évf.

német céhrendszerek nyomdokain haladva, bizonyos egységes elvek szerint oldották meg. Az inasnak, aki valamilyen mesterséget komolyan el akart sajátítani, bizonyos kemény kezdő éveket kellett eltöltenie valamelyik mesternél s a különféle mesterségbeli és erkölcsi rendszabályok valóságos hálózata vette körül, mely egész fejlődését szabályozta, kormányozta. Ennek dacára az eredmény nem volt mindig arányban a fiatal évek sanyarúságával. Egyrészt ugyanis a mesterségnek a műipar felé való fejlődése majdnem egészen a véletlentől függött. Nem volt egységes szervező erő s a bevett formák újra meg újra ismétlése, a kitaposott úton való haladás szükségképen teremtette elő az ipari munkák egyformaságát, ötletszegénységét. Másrészt igen gyakori eset volt, hogy egy-egy tehetségesebb legény, aki új formanyelvet irodott belevinni valamelyik remekbe készülő művébe, nem hogy dicséretet, biztató igaz szót kapott volna a céhmestertől, hanem ellenkezőleg, gúny szavával illették.

Tudjuk, hogy a múlt évszázad harmincas éveiben már a legtöbb művészi érzéket kívánó mesterség a hanyatlás kétségtelen jeleit árulta el. Az általános elszegényedés, mely a műipar minden ágának továbbfejlődését gátolja, (— hiszen csak az anyagi jólét, a polgári kényelem korában van nagy piaca a műipari termékeknek —) ebben a korban csúcspontját éri el. Mindezek a körülmények az ipar egyetemes fejlődésére bénítóan hatottak s gazdasági szempontból is sok gátló akadály támadt. A testületi szellem aláhanyatlott, a vándorlás eredeti nemes célja: a továbbtanulás, fejlődés kezdett elhomályosulni s a formák gazdagítása szinte megakadt.

Marastoni Jakab, ez az éles szemű, komoly művész, aki déli fájának élénkségével a műipar iránt is érdeklődést tanúsított, főntebb említett akadémijában a pesti iparosíjak részére vasárnapi tanfolyamokat tartott, melyekkel az volt a célja, hogy a helyes meglátást, a vonalak játékának gazdagságát ismerjék meg azok az ifjak, akikből később mesteremberek lesznek. Az volt a felfogása, hogy az ipari termékek legtöbbje az ember mindennapi életével kapcsolódik, szükséges tehát, hogy a napi étellel szoros közelségbe kerülő használati tárgyak izlést, ötletet s célszerűséget leheljenek. A formák s arányok harmóniája sem drágábbá, sem célszerűtlenebbé nem teszi a használati tárgyakat.

Meleg művészszívből pattant gondolat volt ez, mely, ha a sors mostohasága korán le nem hervasztotta volna, mérhetetlen hasznára lett volna kétségtelenül hazai iparunknak! Erről a gyönyörű kezdetről ennyit tudunk. Marastoni havi 2 forintért tanította akadémiájában az iparosifjaknak az ékítményes alakrajzot, a stílusokat, a különféle motívumok helyes és ügyes alkalmazását. Fennen hirdette, hogy igazi, jó műiparos csak az lehet, aki az elkészítendő ipari tárgyat minden nézletből, árnyaival együtt előbb papírra is tudja vetni s a papírra rajzolt méretekből meg tudja szerkeszteni, életre tudja hívni a tárgyat. S ezzel tért nyitott a képzelet szabad szárnyalásának. Az az iparosifjú, aki új formát akart belevinni mesterségébe, rajztudása révén fölemelkedett oda, hogy amit lelkével látott, azt rajzónjával előre rögzíteni is tudta s a művészi hatás sokféle fortélyát ily módon játszani könnyedséggel mutatta meg tanítványainak.

Foglalkozott az anyag megmunkálásának oly kérdéseivel is tanítványai előtt, melyekre az őkorabeli iparosképzés még csak nem is gondolt. Így tanított az anyagszerűségről. Oktatta hallgatóit, hogy a fémek milyen diszítómotívumokat bírnak meg s a fa kiképzése megint miféle más vonaldiszeket enged, hogy a készülő tárgy formája s anyaga összhangba kerüljön.

Elsárgult ujságok egykorú tudósításai őrizték meg számmunkra, hogy e kísérletek váratlanul szép eredményekre vezettek. De ugyanezek a sárguló lapok arról is hirt adnak nekünk, hogy a mesternek, mint e téren is úttörőnek, mennyi előítéletet, irigy gáncsoskodást kellett leküzdenie!

A Regélő, a negyvenes évek kedvelt és elevenen szerkesztett lapja írja, hogy báró Brudern, ez a mélyérzésű, izig-vérig magyar főúr, „végrendeletében 12 magyar ifjúra teve alapítványt, hogy azok az ipar' különféle ágaiból külföldön kiképeztessenek. Azonban e' hazafiúi végrendelet more patrio mind eddig végre hajtva nincs“.¹⁾

Az élelmes olasz mester kiásta a feledés homályából ezt a végrendeletet s Pest város tanácsa előtt bebizonyítani iparkodott, hogy ő a nemes báró emberbaráti célzatának megfelelően akadémiai tanításával pótolni tudná a külföldre járást s kérte a tanácsot: adjon neki próbára néhány alapítványos ifjút. Ha az

¹⁾ Regélő, 1844. 122. l.

eredmény nem lesz megfelelő, kész bármikor visszafizetni az alapítványi összegeket. — Pusztában elhangzó szó volt az övé! — Erre nézve ugyanis az volt a tervezete, hogy az ő elméleti — hogy ne mondjam művészeti oktatásával párhuzamosan, pesti mestereknél helyezték el az alapítványos ijjakat, az ő ellenőrzése alatt. — Fájdalom, e kérését nem teljesítették.

Am így is nagy érdeklődés mutatkozott tanfolyamai iránt. 1846-ban 21 iparosifjú iratkozott be az ő „vasárnapi iskolájába“ s ezek közül a viharos negyvennyolcig 17 tartott ki mellette. Mindenesetre tekintélyes szám abban az időben.

A negyvenes években kelt életre fővárosunkban Kossuth Lajos kezdeményezésére a magyar iparegyesület. 1841 februárjában még csak az alig fölvetődött eszmét hánytá-vetette meg néhány hazafi, de oly szent hevülettel, lángoló lelkesedéssel háritották el a sok-sok akadályt, hogy alig egy évre (1842 június 4 és 5) már az alakuló ülést is megtarthatták a nemes emlékü Batthyány Lajos gróf elnöklete alatt. Evvel a nagy-jelentőségű lépéssel Magyarország szinte egy lélekzetvétele akarta helyreütni azt a sok majdnem végzetes hibát, amit az ipari kérdésekben eleddig fölhalmozott.²⁾ S csakugyan, hétmérföldes léptekkel haladt előre az iparpártolás nagy ügye. Az iparegyesület igazgatósága már 1843-ban avval a kéréssel fordul Pest város tanácsához, hogy hallgassa meg a városi céheket arra nézve, hogy az iparosijak szakműveltségének emelését előmozdító házi felolvasások idejét mikorra tegye az egyesület igazgatósága.

Amint látjuk, a Kossuth-alapította Iparegyesület komolyan foglalkozott avval a gondolattal, hogy a jövő iparosnemzedék általános műveltségét és helyes irányba terelt szakműveltségét kimélyítse, megalapozza. Rendszeres tantervet dolgoztatott ki, amely egyaránt felölelte a gyakorlati és elméleti kérdéseket. Egy kicsit angol minta után indult, de a magyar viszonyokhoz átidomítva. S az Ujvilág-utcai Ilkey-ház tágas szobáiban csakhamar megindult a buzgó tanítás.

Nem lehet célunk ezuttal az Iparegyesület idevágó törekvéseit részletesen ismertetnünk, hiszen alapvető forrásmunkák beszélnek erről. Csupán e törekvéseknek azokat a nemes kilen-

²⁾ Jellemző, hogy az 1836—37. országgyűlés foglalkozott először ipari érdekű törvények hozásával.

géseit akarjuk párhuzamba hozni Marastoni törekvéseivel, amelyek e kétféle célt egymástól megkülönböztetik. Elsősorban a „műiparos néposztály“ kulturális nevelését írta az ideiglenes választmány zászlajára. Ezt a kulturális nevelést kétféle eszközzel akarta megalapozni: népszerű könyvek írásával s az iparos ifjak közé dobásával, másrészt ismeretterjesztő előadásokkal. Ezenkívül a lánglelkű Fáy András izgatására még egy enciklopédia kiadását, valamint rendszeres időközökben megjelenendő évkönyv szerkesztését is programmba vették.

Mikor az első műiparkiallitás szerény termein Kossuth Lajos végigvezette a minden szépért lángoló József nádort, ez elragadtatással kiáltott fel, nem a kiállítás gazdagsága, hanem a szinte semmiből teremtés felett! Ilyen csodákat tudott az izzó hazaszeretet véghez vinni akkor, amidőn már közelgett a nagy történelmi pillanat, a népek közt volt válaszfalak ledöntésének viharos ideje.

Önként tolul elénk a nagy kérdés, minő szerepe volt mind e mozgalmakban Marastoninak, József nádor kedvelt emberének? A negyvenesévek nagyjainak kedvence, aki Fáy, Döbrentey, Schedel Ferenc, Almásy Pál, a két Eötvös barátságával dicsekedhetett, részt vett-e, részt kért-e e mozgalmakból? Ez a mindig tervező, igaz magyarrá lett idegen származású művész milyen álláspontot foglalt el e lázas törekvésekkel szemben? A feleletet bizony nehéz kihámozni az egykori emlékekből.

Marastoni két ízben nyilatkozott az Iparegyesületről. Egy-szer Döbrentey Gábornak s másodízben a nádornak. Tudjuk, hogy az ő festőképző akadémiájának egész tervezetét (tehát az iparosképző tanfolyamot is) leghivebb emberével, küzdelmeinek nemes résztvevőjével: Döbrenteyvel ütötte nyélbe a helytartó-tanácsnál. Azt kell sejtenuünk, hogy a városi tanácshoz beadott kérvényét is Döbrentey írta meg, mint legbensőbb bizalmasa. Döbrentey az Iparegyesület mozgalmaiba — igen helyesen — nem vonta be a művészeket, így Marastont sem. Ez országos mozgalom volt; az ország minden kultúrvidékéről iparkodott kiállítókat toborzani s azok a tanfolyamok, melyeket oly szép sikerrel kezdtek meg, kész iparosok, gyárosok részére is sok ujat mondtak.

Míg evvel szemben Marastoni célja az volt, hogy csakis az ifjúság ipari pályára készülő részének, *az iparnál nélkülözhetlen művészeti alapismereteket nyujtsa*, iskolájában. Nem

műveltséget, hanem művészetet akart tanítani. Célja szerint tehát a Marastoni-iskola az Iparegyesület törekvéseinek mintegy kiegészítője lett volna, amavval párhuzamosan működő szellemi segítőtárs, nem avval versenyző intézet. Ezt közölte is a művész, Döbrenteyvel.

A nádornak pedig részletesen adta elő, hogy a céhmesterek a maguk mesterségbeli fortélyaikon kívül mitsem közölnek a rájuk bizott ifjúsággal. Ebből az egyoldaluságból akarta kiemelni Marastoni a pesti céhbéli inasokat, hogy a mesterségükben várható továbbfejlődéshez az alapot az ő oktatása révén nyerhessék meg.

Törekvéseit nem értették meg. A céhbéliek nem érezték maguk közé valónak s túlmodern művészeti elveit a hagyományok elleni lázadásnak minősítették, az Iparegylet mellett működő rajztanoda pedig versenytársat, kellemetlen idegent látott benne. A kétfelől reátámadó ellenszenv megörölte az iparosoktatás felől szőtt álmait. Tanítványai, kik e vasárnapi előadásokat látogatták, később a viszonyok rendezetlensége miatt s az alpműveltség hiányában fél munkát végeztek: megismervén a rajzolás, árnyékvetés, művészi meglátás alapjait, lassanként a művészet felé irányították érdeklődésüket, elhagyták a biztos talajt, hogy a paletta légvárai felé törjenek.

Sajátszerű tragikum, mely e kor forrongó életéből fakadt! Az ipari rajztanoda mint tudjuk, első kiállításán a 700 tárgy közt 90 olajfestményt is állított ki. Ahogy ez a különben jóra való intézet lesiklott a helyes alapról, így jártak Marastoni iparosifjai is. A versenygés áldozatai lettek, a beteges ambíció rabjai, a kultúra félemberei.

Azokban az évtizedekben, midőn e megújulási küzdelmek folytak, a városi kézműipar általában csak a helyi piacot tudta kielégíteni. A nehézkes közlekedési viszonyok, az árúlerakási kiváltságok s a kereskedelem sok nyílt és titkos nehézsége bénítóan hatottak a kézműipar termékeinek elhelyezésére is. Az ország ezért az ipari pangás sajátserű jelenségeivel küzdött. A fővárosban valamivel jobbak voltak e viszonyok, mert vezető nagyjaink elsősorban itt akartak fogyasztási piacot teremteni s ide akarták irányítani az ország iparát, kereskedelmét.

De mind e küzdelmek egyrészt a kezdet kezdetén vergődő ipari fejlődésen örölték föl energiakészletüket, másrészt az iparostársadalom széles rétegeit szinte váratlanul lepték meg.

Nem volt idő a természetes átidomulásra, úgy hogy az ugrás-szerű előretörés, amit Kossuth lángszelleme hívott életre, meg-alapozatlan homokrétegre került. Hiszen egyszerre kellett gyárakat építeni, analfabétákat írásra-olvasásra oktatni s az irodalomban a nemzeti Géniusznek tüzeket gyujtani!

Ez sok volt egy rövid évtizednek. Az ipar s az ipari fejlődés életében tán a legszembeszökőbb az idő rövidsége. A városi társadalmak alig értették meg a főváros társadalmának e titáni küzdelmét. Ezen annál kevésbé csodálkozhatunk, ha meggondoljuk, hogy maga a főváros is kicsinyes széthuzással látta szemben állani némely kérdésben egyes társadalmi rétegeit.

Az első tömörülés az iparosképzés fontos közművelődési kérdése körül már is két táborba osztotta az embereket. A céh-beliek s az újítók táborába. E kettő közé sodródott azután Marastoni, a maga tisztán ideális, nemes törekvéseivel. Tehát el kellett buknia.

Ha nem hagyott is maradandó nyomot az ő működése az iparosképzés terén, mégis megérdemli, hogy az emlékezés e szerény koszorúját helyezzük a nagy rajongónak jeltelen sirjára s a fővárosi iparoktatás eszméjének egyik tiszteletreméltó, komoly harcosát lássuk benne. Talán, idők multával poros levéltáraink ismeretlen mélyeiből több dokumentum is előkerül s az eljövendő korok históriaírója előtt föltárulnak a ma még csak sejtett küzdelmek, törekvések, amik ezt a nagyszámú, ízig-vérig pesti polgárt áthatották.

*

Amidőn az iparoktatás hazai területének e kevésbbé ismeretes részét tárjuk olvasóink elé, ennek az ismertetésnek mintegy kiegészítéséül közöljük az alábbi felolvasást, amely Marastoni festőakadémiájának alapítását tárja fel, azét az akadémiaét, honnan nem egy, később híressé lett műiparosunk szerezte első iparművészeti ismereteit.

*

Az első pesti festőiskola.

Hölgyeim és uraim!

Szeretném önök elé varázsolni a mult évszázad harmincas, negyvenes éveinek Pestjét, a maga forrongó világával, merész, sokszor időelőtti nagyratörekvéseivel, amik az elmúlt hét év-

tizednek immár patinás távolán át oly kedvesen naiv ellentétet mutatnak a vidékies, poros utcákkal, szűk sikátorokkal. Ez ellentét, csalóka látszat csupán. A nagy Széchenyi kora megértette a haladó idő intő szavát. S azok a legjobbak, akik kezdetben magukra hagyatva vívták titáni harcaikat a magyar Gondolat uralmáért a német áramlattal, a tollnak, a színpadnak egy kicsit lenézett munkásai, testvérien meleg érzéssel dédelgették kedvenc tervüket, titkos álmukat, hogy a mi szépséges fővárosunk nemzeti művelődésünk igazi középpontjává legyen.

Nem akarom szíves türelmüket fárasztani ez acélos küzdelmek vázolásával, csupán két gondolatot dobok önök elé: egyik az, hogy itt minden szellemi s gazdasági fejlődés az irodalom világából robbant ki; a másik gondolat pedig az, hogy egy-egy föltámadó koreszme nem a természetes fejlődés nyomában kelt életre, hanem lelkesedéstől lobogó írónk csöndes szobácskáiból indult városhódító útjára. Szinte azt mondhatnám, hogy e város életének első igazi lüktetése könyvekben, iránycikkekben élt először. Ennek okát világosan meglátjuk abban, hogy a két testvérvárosnak ekkor még alig volt tradíciója. Mindent előlről kellett kezdeni, a házak, sugárutak építését csak úgy, mint a beléjük szánt gazdasági s szellemi életet. A soknyelvű, összeverődött lakosságnak egybeolvadása még akkor a kezdet kezdetén volt. A pest-budai lélek, ez a gyönyörű álomkép, csak a nagy hazafiak képzeletvilágában élt; akkor még csupán pest-budai lakosok voltak.

Nagyobb kulturális intézete három volt: az akadémia, a Nemzeti Múzeum s a Nemzeti Színház. Mindegyik derekasan dolgozott s fölös módon vette ki részét a kezdet nehézségeiből.

A három intézet közül kétségkívül a múzeumnak volt legnehezebb feladata, mert hiszen az akadémia megalapítását már a közszükség készítette elő, tehát volt talaja, hova gyökereit ereszthette. Nem úgy a múzeum. Ez a nagynultú intézet úgy élt a szerény köztudatban, hogy oda csak könyvek és régiségek valók a tudós professzorok használatára, kiknek csöndes munkálkodását a meg nem értők külső tiszteletével vette tudomásul a pest-budai polgár. Azt meg már egyenesen furcsának találta, hogy ebbe a komoly épületbe képek is kerüljenek.

Ugy, hogy mikor 1836-ban Pyrker János László érsek az ő híres képtárát a múzeumnak adta, a nemes érseknek e haza-

fias cselekedete alig váltott ki nagyobb lelkesedést. De hát ezen nem csodálkozhatunk, mert közel 10 esztendeig volt elzárva a nagyközönség elől, mígnem az 1846. év József napján, a nádor nevenapján végre megnyitották, nagy ünnepségek között. Ha ilyen volt a közhangulat s a közfelfogás a negyvenes évek polgári világában, elképzelhetik, mennyi lemondás s a művészeteknek rajongásig fokozódó szeretete kellett ahhoz, hogy mind-azt a ridegséget megtörjék s érdeklődéssé varázsolják át.

Rossz krónikás volnék, ha nem emlékezném meg arról a kis napsugárról, ami e korszak borulatán átragyogott s még előbb, közel két évtizedig óvta-melengette a pest-budai képzőművészet palántáját. Brunszvik Henriette grófnőre gondolok, aki lelke vágyát követve, már kora gyermekségében festegettet atyja budai palotájában. Órákig csüngött rajongó tekintetével Guido Reni Máriáján s egy csomó XVII. századbéli olasz piktor munkáján. A nagyműveltségű családnak ugyanis igen szép képtára volt; Pest-Budán az egyetlen, a Pyrker-képtár előtt. Brunszvik grófnő talán látta, vagy megsejtette, hogy ez a jobb sorsra érdemes testvérváros a művészetek világában mennyire elmaradt. Szegény, küzdelmes életű, kezdő piktorok álmodoztak külföldre járásról, komoly tanulásról s közben sorvadoztak a dús hajtásu magyar faj tőzsgyökeres tehetségei.

Nem volt egyetlen hely fővárosunkban, ahol jobb képek tanulmányozására alkalmuk nyílt volna! Ekkortájt történt, hogy a nemes szívű grófleány kieszközölte, hogy családi képtárunk termeit nyissák meg az akkor Pest-Budán élő néhány piktorunknak, kik ide járhattak másolgatni. Így legalább a festészetnek valami halvány, vérszegény vegetálása volt biztosítva, addig is, míg el nem következtek a jobb idők. A grófleánynak ez egyszerű, meleg gesztusa nyomán valóságos kis forrongás támadt kezdő művészeink közt; ennek a forrongásnak, parányi neki-lendülésnek szelid emlékei a huszas évek levelezéseiben maradtak fenn mireánk s ma gondosan kell keresnünk a fakult írások sorai közt az akkor *ujszerűt, merészet*.

A mi városunknál valamivel jobb helyzetben volt akkortájt Pozsony. Az ország szeme inkább ide nézett. A királykoronázások fénye, majd a diéták mindig löveltek egy-egy sugarat e nagy multú város művelődési területeire is s a külföld előbb vette észre Bécsen keresztül e határszéli várost a maga sajátos német kultúrájával, főúri életével, gazdag kör-

nyékével, mint a sanyarú viszonyok közt élő Pest-Budát.

Itt találkozunk először Marastoni Jakab velencei származású festőművész nevével. 1832-ben költözik Pozsonyba, hol csakhamar otthonos lesz a főúri kastélyok meghitt világában. Egész nemzedékek arcképeit festette meg s az ódon családi arcképeket javítgatta mindig egyforma szeretettel, művészi hittel, lelkesedéssel.

Marastoni! Egy egész korszak fájón borús emléke rajzik fel e név nyomán! Magyar fajtánknak egyik ősi hibája, a belső egyenetlenkedés később egészen eltemette ennek a lobogó lelkű művésznek nevét s minden érdemet el akart vitatni tőle, pedig az utókort örök hállára kötelezte, éppen művészeti izgató törekvéseivel.

A képzőművészetek terén, hölgyeim és uraim, ugyanazt a nemes, de szenvedésekben gazdag hivatást töltötte be Marastoni, amit nyelvünk ujjáteremtője, Kazinczy, az irodalom világában. A késői kor krónikásának valósággal felkinálkozik ez az összehasonlítás. Mind a kettő tiszta szívű álmodozó, lángoló hazafi; mindkettő fölépítette lelkében a magyar művelődésnek egy-egy remek arányu palotáját s hogy ez a palota csak nagysokára került tető alá, nem rajtuk mult.

Ámde míg Kazinczy működése, tervei, életviszonyai nyitott könyvként állanak előttünk, Marastoni ifjúkori életéről csak itt-ott, gyér adatok őriztek meg egyetmást. A művész régi, ben született velencei családból származik. Atyja, József, szigorúan nevelte gyermekét s mindenáron borbélynak szánta. A gyermeket azonban már 8 éves korában vonzotta a leküzdhetetlen vágy a rajzolás, festés felé; de titkon türt, várt és remélt; talán maga sem tudta, hogy honnan nyujt feléje a sors segítő kezét. Nem mondok új dolgot önöknek, hiszen ezerszer meg ezerszer ismétlődik a művelődés rajongóinak élettörténetében: a fiú lelkéből elemi erővel feltörő vágy végre is legyőzi az apa jóhiszemű makacsságát. Az élelmes Giacomo titokban evezéssel keresett meg néhány soldot s az így szerzett pénzen vette titkon első festőszereit! A velencei tengernek, égnek sok-sok meleg színét tehát már gyermekkorában szívta föl s ezek a csodamély ragyogásu bársonyos tónusok megihlették, művésszé avatták a kis műkedvelő hajósiút.

Csakhamar elérte célját s szülővárosa festőakadémiájának rendes növendéke lesz. Maga írja később, hogy ebben az iskolá-

ban 12 évig tanult s ez idő alatt 18 nagy jutalmat nyert el, nem számítva kisebb kitüntetéseit.

Huszonöt éves korában feleségül vette egy velencei patri-
cius-család nagyon szép leányát, Giovanna Bianchi-t.

Ezután Görzbe, majd Bécsbe megy tovább tanulni s arc-
képeket festetgetni. Abból, hogy ily előkelő család leányának
kezét elnyerhette, arra kell következtetnünk, hogy hazájában
s szülővárosában a fiatal festőnek jól csengő neve lehetett.

Tanárai közül Malatesti és Schiavoni Natale, Bécsben is
jól ismert nevek voltak s Pyrker érsek még velencei időszaká-
ból ismerte őket. Mikor aztán Egerbe került, az ottani székes-
egyház egynémely dekoratív munkájával bizta meg a két
művészt.

Tudjuk, hogy a diéta idején Pozsony és Pest között elég
sűrű főúrijárás volt. A Grassalkovichok, Karácsonyiak, Nádas-
dyak gyakran rándultak le és így terelődött Marastoni figyelme,
főúri pártfogói révén, a fejlődő Pest-Budára.

Elhatározta, hogy ide költözik. 1836 őszén jött le család-
jával. Ne gondolják hölgyeim és uraim, hogy Marastoni meg-
érkezése nagyobb érdeklődést keltett volna városunkban. Meg-
lehetősen megszokott volt az effajta „művészséget gyakorlók“
átvándorlása (ahogy akkori hirlapjaink nevezték a festőféléket)
s Marastoniról is csak azt gondolhatták, hogy valamelyik főúri
család házi piktora, akinek kötelessége az ősök képeinek javít-
gatása és egy-két főispáni portré megfestése.

Marastoni, mint éles eszű, nyílt szemű, utazott férfi, csak-
hamar észreveszi városunknak a művészeti kérdésekben szem-
mel látható zilált viszonyait; s rövidesen azt is tapasztalnia
kellett, hogy a jobbak által felszínre dobott eszmék körül heves
irodalmi harcok támadnak. Olyan városba került, mely az ujjá-
ébredés lázas korszakát éli s a koreszmék most kezdenek nem-
zeti művelődéssé sűrűsödni. Ekkor már, alig négyévi magyar-
országi tartózkodás után eléggé jól érti nyelvünket s íróink leg-
jobbjaival, ezek között különösen Döbrenteyvel, élénk össze-
kötötést tart fenn.

Anyagi helyzete határozottan jó volt; mecénásai, elsősor-
ban a Marczibányi-, a Scheibel- — ma Tarcsay — gr. Károlyi-,
Ürményi-, Kubinyi- s gr. Nádasdy-családok szinte túlhalmozták
munkával. Ezek vidéki kastélyaiban feleségével együtt gyakran

heteket, sőt hónapokat töltött el. Különösen a Nádasdy grófok kedvelték s a Nádasdy-comtessek családi leveleikben áradozó dicsérettel emlékeznek meg „ezen mívelt talján család“ szeretreméltóságáról...

Igy terelték reá a minden szépért lelkesedő József nádor figyelmét. S most már művészi tevékenységének új korszaka nyílik meg. A nádor éles szeme fölfedezi Marastoniiban az agitátor minden jó tulajdonságát, aki tud lelkesedni és lelkesíteni, szervező ereje szinte páratlan. S a mi lelkes művésziünk csakhamar bizalmasa lett a nádornak; szeretném azt mondani, hogy művészeti tanácsadója. Az együtt tervezett művészeti újítások, mik a nádor dolgozóasztala mellett lassan-lassan gyönyörű arányokban kezdtek kibontakozni, a végzet akaratából sohasem teljesültek. Talán túlmerészen szárnyalt ez a két rajongó, megelőzvé az Időt, terveivel.

Kerek egy évtized pergett le, sok-sok tervezgetéssel. A poros, többnyire földszintes vagy rozoga egyemeletes házakkal szegélyezett görbe utcák helyébe sugárútakról álmodoztak, fényes palotasorokkal. Fásított területek, parkok, művészi közkútak, szobrok... Mindehhez azonban kevés volt a pénz, de tán még ennél is kevesebb volt a közlekedés. Megértetlenül jártkelt az álmodozó nagyúr a hepehupás kövezeteken s vele hű segítőtársa, Marastoni.

Ezekben a városszépítő nagyszabású tervezgetésekben csupán a mi külföldet járt mérnökeink s íróink hittek. Amazok rajzoltak, ezek írásaikban izgattak. Marastoni, ahogy tekintélye, befolyása mindjobbán megszilárdult, lassanként észrevette, hogy a sajtó valami új, eddig szokatlan hangot használt vele szemben. Új jelszavak röpködtek a levegőben. A becsületes Döbrenteynek szemére lobbantották, hogy idegen művészeket pártol. S talán a legnagyobb baj az volt, hogy mind gyakrabban hangzott fel: hiszen van már nekünk elég hazai piktorunk, nincs szükségünk idegenekre, akik végre is a nemzeti Génusz szíve dobbanását nem érezhetik meg.

A Társalkodó, Honderü, Honművész mérsékelt hangú cikkekkel valóban jótékonyan befolyásolták e váratlanul támadt mozgalmat. Becsületes nyíltsággal mutattak rá, hogy a színek és formák nyelve a nemzetek felett áll. Szerencsére Marastoni igaz hite a művészet örök eszményeiben oly erős volt, hogy hajszálnyira sem engedte magát letéríteni a kijelölt útról. Ment,

olyan lény biztosságával, mint aki tudja, hogy a cél megéri a küzdelmeket.

Még a szomorú emlékezetü nagy árvíz évében hangzott el Trefort szava, aki tömörülésre szólította föl a legjobbakat. S már a következő év őszén megalakult a pesti műegyesület, a művészetek komoly istápolására. Egy időre elült a hevesen támadó idegenellenes áramlat is és az 1840. év június 7-én megnyitott első pesti kiállítás a művészek nagy részét egy táborba tömörítette.

A bizalom kétségtelen jele, hogy ez első tárlat rendezésével Marastonit bízták meg. Arról most nem beszélek, hogy ezt a kiállítást még elég sűrűn látogatták, de már a következőket csak az írófélék szemlélgették s valóságos csodaszámba ment, ahogy Fáy András keserűen említi egyik levelében, hogy ha „véletlenül betévedtek“ a redout termeibe mások is. „Legtöbbnyire jámbor falusiak voltak, akik kétszer is meggondolták, míg a 10 krajcáros belépődíjat letették.“

Nem sokkal az árvíz előtt jött városunkba a külföldi útjáról megtérő Barabás Miklós, kit Vörösmarty beszélt rá a letelepedésre. Vele együtt várták a jobb idők megvirradását Ágotha János arcképfestő, Hóra Alajos, aztán a soproni származású Kozina Sándor, kiről a Honművész így emlékezik meg: Budai helyzete nem valami fényes, mert a budai lid mellett egy fűszeres házában, a 2. emeleten, hátul lakott. (Ez a szomorú reklám majdnem valamennyi e korbéli festőtársára is ráillik.) Az ő mestere volt Pesky József, Krafft egyik legjobb tanítványa. Sokat emlegették még ekkortájt Schoefft Ágostont, Nagy Károly tájképfestőt s Warságh Jakab állatfestőt, akitől fővárosi művészeink nesztora, Ujváry Ferenc tanulta a rajzolás elemeit.

Ime, ez a kicsiny, de lelkes gárda törte az útat, az eljövendő tehetségek számára. Közülök bizony csak Barabás tudott kiemelkedni, föltétlen tehetségével. A többiek elkallódtak, szanaszét mentek a negyvennyolcas viharok idején, csak emlékezetük él, sárguló ujságlapok közt.

Marastoni most elérkezettnek látta az időt, hogy titkon ápolta kedvenc tervét, az első festőakadémia megalapítását valóra váltsa. 1845 május 27-én kapta kézhez a helytartótanács művésziünk folyamodását, melyben akadémiaja felállítására engedélyt kér. Megkapó módon sugárzott ki e lendületes hangú kérvény-

ből az a nemes önbizalom és tiszta lelkesedés, mely művésziünket eltöltötte. Engedjék meg, hogy e sorokat felolvassam:

„Éltem virágzó Szakát itt töltvén, nem csuda, ha lelkem azon hő vágyat táplálja, miszerint e' honban, — mellyben, hála a' Század haladó szellemének! a' művészet már is olly méltánylásra talál, minőt csak Olasz-hon' legmíveltebb városaiban képes magának kivíni, — állandóul megmaradhassak, 's tehetségeimhez képest hasznosb polgárainak egyike lehessen; és ezen bennem már rég keletkezett vágytól ösztönöztetve, 's azon öntudattól vezéreltetve, hogy illy tetemes időnek e' honbani eltöltése talán jogosít arra, miként magamat a' belföldi művészek közé sorozhassam, de leg inkább azon szép reményemtől lelkesítve, melly tervem sikerülése esetében nem csekély érdem kivívásának dicsőségével kecsegtet, — bátorkodom Császári királyi főherczegségedhez és a' Nagyméltóságú Magyar Királyi Helytartó-Tanácschoz azon alázatos kérelemmel járúlni, miszerint nekem alázatosan alulírtnak kegyesen megengedtetnék, hogy Pesten egy, egészen a' Velencei Akademia rendszere után — csak hogy kisebb arányban — felállítandó festész-Akademiát, saját költségemen alapíthassak, mellyben személyesen oktattván a' növendékeket, annyival inkább reménylhetnék szép sikert, mert segítségével azon birtokomban lévő képcsarnoknak, — melly több jeles festményeket híres Művészekről, — az olasz és Niederlandi iskolákból — festetteket foglal magában, — eredeti minták szerint vezetném őket, 's így már honn lenne alkalmuk, rajzolás és szinezésben a' művészetnek olly fokát érni el, minőre csak számos külföldön eltöltött évek után juthattak volna.“

Majd alább ismét így folytatja: „Hogy tervem kivitele', kivált első éveken, nekem alapítónak, anyagi nyereséget bőven nyújtson, arra nem számolok, de nem is számolhatok; azonban kedves kárpótlásom lesz a' fáradozásimat becsülni tudók mélytánylata, 's azon öntudat, hogy tettem valamit, mi már jelenben is megtermi gyümölcseit, és végre hogy a' művészetnek egykor majd 'e honfiai közt is elkövetkezendő fölvirágzására, én tevém meg az első lépést.“

Az engedélyt még azon év november havában megkapta, avval a kikötéssel: „hogy intézetét a helybeli elemi tanodák igazgatója felügyelése alatt mindenkor jó rendben tartani“ köteles.

Nem tudom, ennek a nagy álmodozónak merészségét, vagy hazafiságát csodáljam-e jobban! Mikor már tudta, hogy kérését jóindulattal fogják elintézni, leutazott Velencébe s egy csomó eredeti festményt és klasszikus másolatot, gipszfigurákat, rajzokat vásárol, a maga pénzén. Ekkor a Dunasoron volt Nákó-ház 2. emeletén lakott. S most kiveszi a nagyhid-utcai Weisz-féle ház egész harmadik emeletét, átalakításokat végeztet abban, 9 felső világítású teremmel. Az ablakok a mai Deák-térre nyíltak. Mindez tetemes költségbe, utánjárásba került. Hiszen még az átalakítást végző vállalkozóval is ő tárgyal a házi úr helyett, alkuszik, kér, fenyeget, mindent, mindent csak akadémiaja érdekében.

Végre elérkezik a megnyitás napja.

1846 október 3-án, nagy lelkesedés s érdeklődés között nyitotta meg festészeti akadémiaját. Az egykorú lapok ez alkalmából a szeretet s hála őszinte szavaival áldoztak a nemes alapító vállalkozásának. Maga József nádor is jelen volt kíséretével s elsőnek üdvözölte az ünnepelt mestert, aki ebben a pillanatban az ujszerűséget, a modern haladást képviselte a kis igényű, elmaradt Pesten... A kilenc terem, a tervezett négy osztálynak megfelelő módon volt berendezve. Marastoni célja nemcsak az volt, hogy tanulói az elemi rajzoktatástól a művészi kiképzésig mindent megnyerhessenek, hanem az iparosképzés gondolatával is kacérkodott. Ünnepnapokon ugyanis iparosnövendékek számára akart tanfolyamot létesíteni. Gondoskodása még arra is kiterjedt, hogy a leánynövendékek megfelelő felügyeletét biztosította, amint ezt programjának 7. pontjában így írja körül: „A nőnem számára egy külön teremben a felügyelést alulírott neje viendi.“ Kötelezettséget vállalt, hogy három tehetséges növendéket ingyen oktatásban részesít.

Csupa nemes, altruisztikus vonás! A programmpontok mindegyikéből felénk sugárzik az a végtelen szeretet, rajongás a művészet iránt, amely nem számol előre a várható részvétlenséggel, hanem igazi bohém módjára, örök időkre tervez. Az első évben mindjárt 34 tanítványa volt, de már a következő évben majdnem megkétszereződik e szám s mint a Honderü örömmel ujságolja: már női tanítványai is vannak. Itt említem meg, hogy a női tanítványok közül csak egyetlen tehetséges leány kapott kitüntető oklevelet a mestertől. A budai származása Papp Jozefa

volt ez, aki 3 évi itt tanulása alatt minden évben oklevelet nyert.

A négy évfolyam tanulmányai rendjét így alkotta meg Marastoni: az első osztályban tanítja az alakrajzot, geometrikus testek ábrázolását s evvel a megvilágítás változásait; a második osztályban anatómiai alapon az emberi test, fej, kéz, láb ábrázolását, izomtanulmányokkal, mozdulatrögzítésekkel; a harmadik osztályban tanítja előbb az olajfestményminták hű másolását, majd a természet utáni rajzot s festést; s végül a negyedik osztályban építészeti rajzolást tanít. A munkaidőt 9-től 1-ig s d. u. 2-től estig határozta meg. A két alsó osztályban a tandíj havi 6 pengőforint volt, a két felsőben pedig havi 8 pengőforint. Ezenkívül még évi kiállítás rendezésére kötelezte magát, a tanítványok műveiből. Mily óriási haladás volt ez, a Brunszvik-képtárban másolgotó, elhagyatott festők önképzéséhez képest!

A szép kezdet annyi benső örömmel töltötte el Marastont, hogy valósággal csüngött akadémiaja színvonalának emelésén. Szigorú mester volt. Amikor látta, hogy az úri leánykák és úrfiak inkább divatból kezdenek az ő iskolájába járni, a legridegebb bírálattal kísérte tanulmányaikat és csakugyan, lassankint kezdtek tőle elmaradozni a műkedvelők.

Szomorú, de való, hogy a fennállás második évében újra megkezdődtek az áskálódások ennek az elmagyarosodott művésznak ittléte s akadémiaja ellen. Kortársai is belátták az ő meghurcoltatásának igazságtalan voltát s a Honderü komolyan figyelmeztető hangon kiált föl: „ha csakugyan bebizonyulna, hogy létezhetnek művészek és pedig magyar művészek, oly alacsonyul gondolkozók és cselckvők, kiknek Marastoni úr festészakadémiaja, minden igaz ok nélkül, tehát csupa kenyér-írigyleti szeszélyből, száлка szemükben, nem késendnének, adandó alkalommal az ilyen magyar művész nevét a nyilvánosság fekete táblájára kifüggeszteni“. De igazat szolgáltat neki a késői kor objektív ítélete is Pulszky Ferenc szavaival, aki egyik tanulmányában így ír: „Magyarabbak voltak Lieder és Marastoni, kik külföldi létükre köztünk éltek s *a magyar életet megértették* s a művészet tekintélyes fokán álltak.“

Talán e vázlatos bemutatással is meg tudtam önöket győzni, hölgyeim és uraim, hogy azok a hangok, amelyek művészettörténeti irodalmunkban Marastoni művészi készsége ellen megszólaltak, legalább is túlszigorúak. Marastoni örök.

hervadhatatlan érdeme marad minden időkben, hogy akkor, amidőn Pest művészeti élete szinte elszigetelten, kikapcsolódva a nagy egyetemes művelődési törekvések folyamatából, tengette életét, ő, az idegenből hozzánk vetődött művész, lelke egész rajongásával, tudása, akaratereje javát dobta bele egy oly vállalatba, mely a lehető legrosszabb üzletnek ígérkezett...

Nem szabad ez akadémia tanítási rendjét, művészeti hatóerejét lekicsinyelnünk, mert hiszen igazi tehetségeket is födözött fel, állandó érdeklődést iparkodott kelteni a művészeti ügyek iránt, a városi polgárság szélesebb rétegeivel ismertette meg az évi 14 napos díjtalan nyitáskor a képtárlátogatás nemes örömeit s már evvel az agitációs munkájával is bőven megváltotta ez akadémia a késő utódok megértő tiszteletét.

A bécsi merev, hanyatló művészeti iskola technikája, dolgozási modora, amit az ugyancsak bécsi hatás alatt élő velencei iskola szolgai módon követett, ama kor művészettörténetének egyik fejezete.

Èn most a mi városunk egyik tipikus polgárát s művelődésünk egyik komoly munkását óhajtottam közelebb hozni önközhöz, az emlékezés útján. S most visszatérek a két éves iskola történetéhez. Mikor a negyvennyolc vihara letörte az akadémia életével fejlődésnek induló nemzeti romantika első virágait s a művészek közt szekérutat vágott a halál, Marastoni iskolája sem működött. De már 1850-ben az első volt, ki újra maga köré gyűjti szétszóródó tanítványait s küzd, dolgozik tovább, fáradhatatlanul nagy céljáért, egy erőteljes festőnemzedék fölneveléseért. Ekkor jön ide tanulni a jelesek közül Grimm Rudolf, Szemlér Mihály s Lotz Károly, kinek gyűjteményes kiállítását szemlélhetjük most e muzeumban. Lotz első jutalmát már az év elején kapja, 1850 szeptember 15-én, alakrajzból. Ennek a szerény kitüntetésnek nagyon sokat köszönhet a mi Lotzunk: ebből sugárzott ugyanis feléje az első biztató sugár; ez adott neki önbizalmat, mint később maga hirdette ezt. Lotz és Marastoni, az idegenből hozzánk szakadt két magyar, bár művészi útjaik elváltak egymástól, mindvégig gyöngéd szeretettel gondoltak egymásra. Egybeforrasztotta őket annak a kicsiny, poros falunak, Pestnek elmaradottsága fölött érzett fájdalom...

Az első festészeti akadémia, dacára az Ürményi Ferenc koronaőr elnöklete alatt működő gyámolító részvénytársulat

komoly segítségének, dacára Pest városa alapítványának, a nagy néma csönd első idejében még 9 évig küzködött a mostoha viszonyokkal. Évről-évre fogytak a tanítványok. 1850-ben már csak 10 növendéke van az akadémiának, azután 11. S körülbelül ez a létszám marad állandóan. Aztán a betegeskedő mester egyszer csak azt látta, hogy több áldozatot hiába hozna. Visszavonult 10.000 forinttal megalapított akadémiája vezetésétől s a gyámolító társulat az egész iskolai berendezést, festményeket, rajzokat s mintákat a Nemzeti Muzeum egyik elkülönített folyosóján záratta el, avval a céllal, hogy egy új, majdan állami támogatással létesítendő akadémia birtokába menjen át.

Tizennégy évig állott fönn ez az első művészképző akadémia s e majd másfél évtizedből 12 esztendő önfeláldozó munkáját ajándékozta a mester, új hazájának s városának. Érdekes jelenség, hogy az akadémia megnyitásának évében a pesti ipar-egylet által fönntartott rajzstanoda is rendezett kiállítást, tanítványainak műveiből. Ennek a rajziskolának tanárai ugyanis féltékeny szemmel nézték az akkori viszonyok szerint nagyszabású s a velencei akadémia mintájára berendezett főiskola nagyjelentőségű működését s minden erejükkel azon voltak, hogy az intézet színvonalát emeljék. Természetesen ez a helytelen, kapkodó művészeti politika csakhamar megbosszulta magát.

A rajziskolának is négy tanfolyama volt, különböző ipari szakmából. Kifejezetten iparosképző iskola volt, de amint említettem, a versengési láz megrontotta az intézet eddig józan szellemét s az iparosifjak lassankint rákaptak a festegetésre és már a kiállított 700 tárgy között 90 olajfestményt is találtak az akkori nézők!

Marastoninak helyes gyakorlati érzéke, ítélőképessége s talán a verseny elfajulásától való félelme adta azt a gondolatot, hogy iparostanulók számára is tart alsófoku geometrikus és szabadkézi rajztanfolyamot. A legnemesebb cél vezette őt e tervében. Hiszen volt alkalma tiz évi pesti tartózkodása alatt megismernie azt az egészségtelen művészeti állapotot, hogy a tanulatlan, gyakorlatlan vadpiktorok szabad csapata mennyire veszélyeztette a gyermekkorát élő művészi izlés fejlődését. Ezekről írja epésen a Honművész kritikusa: „vannak ifjak, kik néhány hónapi inaskodás után, mely időt egyik-másik festőnél töltöttek el, magukat a mívészsg mestereinek lenni állítják s

jeles arcképfestőink szájából veszik ki a kenyeret“. Marastoni tehát amellett izgatott s ebben a társadalmi küzdelmében is vele tartott Döbrentey, hogy ez iparosifjak ne szaporítsák a rossz művészek számát, hanem jól képzett mesteremberek legyenek.

Mennyi ilyen józan, életrevaló ötlet, terv pattant ki e mindig dolgozó művészagyból s mennyi veszett el a meg nem értés, a közönyösség ködében! Később aztán az iparosiskola föladta a reménytelen küzdelmet s legalább ezen a téren győzött Marastoni.

*

Hölgyeim és uraim! A nemzeti kultúrák fejlődésében határköveket szokott megjelölni a história tudománya, melyek egy-egy új fejlődési kört nyitnak meg. Ilyen határkőnek tekintjük ezt az elfelejtett, lenézett művészképző akadémiát. Viharos időkben, a politikai sanyargatásokból alig fölocsudott nemzeti erőérzés új próbatételének előestéjén támadt a magyar kultúrának egy Marastonija, a magyar művészetnek igazi apostola. Gondolják csak el: milyen hatalmas fejlődési lehetőségek, új perspektívák támadtak volna hazai művészetünk életében, ha ez az akadémia erőre kaphatott volna, ha a negyvennyolc viharsele el nem sorvasztja hosszú időre gazdasági s művelődési életünket. Talán ez lett volna csirája egy új, szélesebb alapokra fektetett művészképző iskolának s nem kellett volna írónknak azon siránkozniok, hogy hogyan pusztulnak el korán, elhagyatottan a színmagyar tehetségek, hogyan kallódnak el férfikoruk delén más, képességeiknek meg nem felelő, idegen munkakörben.

A szerető anya gondosságával kísérte volna ez az akadémia a magyar művésztehetségek első lépéseit. Így is teljesítette hivatását, amennyire egy magános rajongó emberi erejéből kitelt. Nem találok e korban, a nagy Széchenyin kívül még egy ily nemesen gondolkodó, a közjóért égő-hevülő ideálistát, aki a rajongók szent fanatizmusával dolgozott egy egész nemzet egyik ennyire elhanyagolt művelődési körének kiépítésén.

Családi hagyomány szerint mint ember, rendkívül nyílt szívű, jóságos s minden iránt érdeklődő kedély volt. Talán nem vétek tiszta emléke ellen, ha az első pesti bohémet látom benne.

Rajongásig szerette az a szűkebb baráti kör, melyhez Lieder festőművész, Orlai Petrich Soma, Frankenburg Adolf, az

Életképek szerkesztője, Döbrentey és Fáy András tartoztak. Gyakran jelent meg az akkoriban divatos művészkorcsmában, a Kék macskában, hol patriarkális egyszerűséggel ülték körül a törzsasztalt, nagy művészeti tervek valóra váltásáról ábrándozva. Az írók s színészek asztalánál, a Zenélő órában is megjelent klasszikusan szép feje.

Utolsó éveit, még betegségében is folytonosan tervezve, a nádor-utcai Schiller-házban élte le, szerető családjá körében.

1860 június 11-én adta vissza lelkét a Teremtőnek.

S az emlékezés e fölemelő pillanatában úgy jelenik meg előttem Marastoni képe, mint egy vértanué. A művészeti hitvallás vértanuja volt!

Faipari szakiskolák szaktárgyainak tananyaga és módszeres utasításai.

Hasonlóképp kifüggesztendő a kimutatás a tanulók különleges munkákra való beosztásáról. Azon célból ugyanis, hogy a tanulók a rend fenntartásában maguk is részt vegyenek s ezzel a művezetők munkáját megkönnyítsék, minden tanuló megbízatást kap időnként vagy állandóan valamely közös munkára. Így az I. és II. osztályu tanulók megfelelő számban és felváltással felsőbb osztályu tanuló felügyelete mellett a műhelyt takarítják össze a munka bevégezése után. Ez nem a szolga kimélése szempontjából történik, hanem épp oly szükséges gyakorlatnak tekintendő, mint akár a szerszámok kezelése, mert takarításnál sokszor rá van bízva megítélni, hogy a hulladékok közt mi a használható, mi nem az. Minden tanuló letisztítja a saját munkapadját, a takarítók aztán a padok közötti hulladékot szedik össze, esetleg válogatják ki, a használhatót félre teszik s a rakásba hordott hulladékot pedig a szolga hordja ki.

Az év első hónapjaiban II. osztálybeli tanulók, később I. osztályuak is bizandók meg az enyvfőzéssel és gondozással, a bevásárlással, vagyis a könyvbe jegyzett tárgyaknak a kereskedésekben való átvételével és elhozatalával, miközben az árúkat ismeri meg; továbbá megbízható egy a közösen használt szerszámok kiadásával számozott jegy ellenében s egy a csavarszorítók rendben tartásával.